

Wymagania edukacyjne niezbędne do uzyskania bieżących, śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z języka polskiego – klasa II GIMNAZJUM

I. Działalność ucznia we wszystkich sferach jego aktywności oceniana jest:

- na bieżąco, wyrażona ocenami w skali **1-6**, w zakresie aktywności na lekcji znakiem +: przy czym 5+ ocena bdb, 4+ ocena db, 3+ ocena dst; **bz** - brak zadania, **0** – nieobecność ucznia na sprawdzianie
- okresowo: w skali 1-6 poparta informacją szczegółową zawierającą wszystkie składniki oceniania
- rocznie - wyrażona oceną w skali 1-6.

II. Pomiar osiągnięć ucznia odbywa się za pomocą następujących narzędzi:

- **Odpowiedź ustna** – polega na sprawdzeniu wiadomości i umiejętności ucznia w zakresie rozumienia problemu, związków przyczynowo – skutkowych, postaw i przekonań dotyczących danego działu programowego; orientacji w świecie literackim i językowym.

- Prace pisemne:

- testy pisemne z zadaniami otwartymi i zamkniętymi
- sprawdziany językowe po każdym dziale
- dyktando – pisanie ze słuchu
- krótkie sprawdziany – kartkówki
- zadania klasowe (wypracowanie na wybrany temat)

- Prace terminowe:

- krótkie prace domowe o charakterze celowym (notatka, czytanka)
- wypracowania podsumowujące
- projekt
- portfolio
- przeczytanie lektury
- referaty i opracowania tematyczne
- sprawozdanie lub recenzja z wycieczki, spektaklu, itd.
- konkursy polonistyczne
- recytacja z pamięci poezji lub prozy
- samodzielnie wykonana przez ucznia pomoc dydaktyczna do nauki języka polskiego
- aktywność ucznia na lekcji
- samodzielnie przygotowana wystawka lub współudział w inscenizacji.
- praca w grupach (uwzględniająca samoocenę ucznia).

III. Sprawdzanie wiadomości i umiejętności odbywa się poprzez prace pisemne:

- testy (sprawdziany językowe) – co najmniej jeden w okresie lub po zakończeniu określonej partii materiału (działu)
- dyktanda – 2 w okresie
- prace stylistyczne klasowe – 1-2 w okresie
- prace stylistyczne, dłuższe formy wypowiedzi jako prace domowe – według potrzeb
- kartkówki (w miarę potrzeb, na bieżąco)
- testy znajomości lektury i rozumienia tekstu literackiego – wg potrzeb
- Sprawdzian pisemny obejmujący dział materiału musi być zapowiedziany na tydzień przed jego przeprowadzeniem. Uczniowie są zobowiązani do uczestniczenia w sprawdzianie w określonym dniu. Jeżeli z przyczyn losowych uczeń nie może pisać sprawdzianu w wyznaczonym terminie, powinien to uczynić w ciągu dwóch tygodni od daty powrotu do szkoły.
- Testy uwzględniają wszystkie poziomy wymagań. W zależności od zdobytych punktów, uczniowie otrzymują następujące oceny:

bardzo dobry	91 – 100 %
dobry	75 – 90 %
dostateczny	51 – 74 %
dopuszczający	31 – 50 %
niedostateczny	0 – 30 %

Ocenę celującą przewiduje się w przypadku uzyskania 100% punktów i wykonania ćwiczenia dodatkowego.

- Krótkie sprawdziany (odpowiedzi pisemne) będą wykonywane w ciągu 10-15 minut. Nie muszą być zapowiedziane i nie podlegają poprawie za wyjątkiem oceny ndst. Zakres treści tych sprawdzianów obejmuje 1 – 3 ostatnie lekcje.
- Odpowiedzi ustne – na każdą odpowiedź składa się zawartość merytoryczna, argumentacja, wyrażanie sądów i ocen, stawianie tez lub hipotez, uzasadnianie wypowiedzi, poprawne użycie języka polskiego, literackiego. Dodatkowe pytania naprowadzające wpływają na obniżenie oceny.
- Recytacja – obowiązuje znajomość całości lub fragmentów wybranych i wskazanych przez nauczyciela dzieł literackich (w przypadku wybranych dłuższych utworów poetyckich, fragmentów prozy nauczyciel określa wymaganą ilość/objętość tekstu na poszczególne stopnie). Uczeń wygłasza z pamięci tekst, stosuje się do zasad interpunkcji, intonacji zdaniowej, dbając o poprawną intonację głosową.
- Prace terminowe – oceniana będzie samodzielna praca ucznia na określony termin. Ich zasięg obejmuje gromadzenie i dokumentowanie wiadomości z różnych źródeł, czytanie i twórcze wykorzystanie literatury, wypracowania pisemne będące podsumowaniem wiadomości z lekcji lub z działu literatury. Ponadto oceniane będą osiągnięcia ucznia w konkursach przedmiotowych. Wszystkie zadane lektury są obowiązkowe! Uczeń musi znać treści i zagadnienia z nich wypływające.
- Praca w grupach – będzie oceniana przez ucznia, jako element samooceny oraz przez nauczyciela nadzorującego i sprawdzającego pracę grup. Będą tu uwzględniane następujące elementy:
 - zaangażowanie
 - poziom wykonania zadań
 - prezentacja.
- Samodzielnie wykonana przez ucznia pomoc dydaktyczna do nauki j. polskiego będzie oceniana wg osobno ustalonych kryteriów (projekt, portfolio) lub wg następujących norm:
 - umiejętność wykorzystania informacji z różnych źródeł,
 - wkład pracy ucznia,
 - samodzielność wykonania pracy,
 - estetyka,
 - pomysłowość.
- Samodzielnie przygotowana wystawka, drama, recytacja:
 - indywidualne predyspozycje ucznia,
 - umiejętność wykorzystania informacji z różnych źródeł,
 - zaangażowanie,
 - umiejętność prezentacji.

IV. Szczegółowe ustalenia nauczyciela z uczniami:

- Sposób poprawiania ocen przez uczniów
 - Ocenę z odpowiedzi ustnej uczeń poprawia w tej samej formie – sam zgłasza się do poprawy w czasie ustalonym z nauczycielem.
 - Ocenę z pracy pisemnej poprawia w terminie w czasie ustalonym z nauczycielem.

- Uczeń ma obowiązek poprawy każdej oceny niedostatecznej.
- Uczeń ma prawo poprawy ocen: dopuszczający i dostateczny.
- Uczniowie ze specyficznymi trudnościami w pisaniu i czytaniu uczestniczą w dyktandzie, pisaniu ze słuchu, pisaniu z pamięci, ale nie są oceniani stopniem. W dzienniku lekcyjnym wówczas nauczyciel wpisuje „+” w rubryce z oceną lub „0” w przypadku nieobecności ucznia. Uczeń ma obowiązek skrupulatnej poprawy popełnionych błędów. Uczeń może zawrzeć umowę z nauczycielem i uzyskać dodatkowy „+”, gdy w dwóch kolejnych dyktandach poprawnie zapisze wyraz sprawiający mu szczególną trudność.
- 2 razy w okresie uczeń może zgłosić brak przygotowania do lekcji i zadania – nie dotyczy to zapowiadanych sprawdzianów i zajęć, na których wystawiona jest ocena śródroczna i roczna.
- Uczeń, który nie pracuje systematycznie i ma odnotowane co najmniej 3 bz nie może otrzymać śródrocznej i rocznej oceny na poziomie dobrym i bardzo dobrym.
- Ocena celująca może być wystawiona za szczególne, oryginalne i twórcze osiągnięcia, opierające się na wiedzy wykraczającej poza wiedzę programową danej klasy, osiągnięcia w konkursach przedmiotowych, recytatorskich inne szczególne osiągnięcia z języka polskiego.
- Prace pisemne są obowiązkowe; nauczyciel zapowiada je z tygodniowym wyprzedzeniem i podaje zakres materiału objętego sprawdzianem i szczegółowe kryteria oceniania (w razie usprawiedliwionej nieobecności uczeń ma obowiązek zaliczyć pracę w terminie 1-2 tygodni od momentu powrotu do szkoły, co zależy od długości okresu choroby i wielkości zaległości).
- Poprawa prac pisemnych jest dobrowolna i musi odbywać się poza godzinami lekcyjnymi; uczeń pisze ją tylko jeden raz; punktacja za poprawioną pracę jest taka sama jak za pracę pierwotną.
- Nauczyciel ma prawo przeprowadzać 10-15 min. kartkówki z zakresu materiału obejmującego max. 3 lekcje, bez obowiązku ich wcześniejszego zapowiadania.
- Uczeń ma prawo do jawności ocen, systematyczności i rzetelności oceniania.
- Wszystkich uczniów obowiązuje zasada: prace pisemne wykonywane w domu są bezbłędne pod względem ortografii.
- Uczniowie ze specyficznymi trudnościami w czytaniu i pisaniu są oceniani za zawartość merytoryczną pracy, zgodnie z kryteriami i wyznacznikami danej formy.
- Uczeń ma obowiązek znać treść tekstów omawianych na lekcji (z podręcznika i innych źródeł) oraz obowiązkowych lektur szkolnych.
- Przed każdym pisemnym sprawdzianem przeprowadzane są lekcje powtórzeniowe utrwalające materiał z danego działu. Jednocześnie informuje się uczniów o tym, jaka będzie forma pracy i kryteria jej oceniania.

Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny z języka polskiego

	Słuchanie	Czytanie tekstów pisanych i odbiór innych tekstów kultury	Mówienie	Pisanie
Poziom podstawowy	• uważnie słucha wypowiedzi nauczyciela i innych uczniów, • próbuje aktywnie uczestniczyć w różnych sytuacjach komunikacyjnych, • dostrzega różnice między informacją, komentarzem i oceną, • posługuje się informacjami zaczerpniętymi z wysłuchanego tekstu, • dostrzega językowe i pozajęzykowe środki perswazyjne, • słucha wzorcowych recytacji utworów poetyckich i prozatorskich, dostrzegając środki wyrazu artystycznego i sposoby prezentacji tekstu.	• odczytuje teksty na poziomie dosłownym, podejmuje próby odczytywania ich sensu przenośnego i symbolicznego, • podejmuje próby interpretacji głosowej czytanego tekstu, • zadaje pytania dotyczące przeczytanego tekstu, • określa problematykę i temat przeczytanego utworu, • wyszukuje cytaty na zadany temat, • wybiera z tekstu najważniejsze informacje, • nazywa podstawowe środki artystycznego wyrazu w wypowiedzi literackiej, • przypisuje utwór do odpowiedniego rodzaju literackiego, • rozpoznaje elementy konstrukcyjne świata przedstawionego w utworze, • rozróżnia narrację pierwszo- i trzecioosobową, • zna terminy <i>wiersz stroficzny</i> i <i>ciągły</i>, <i>wiersz bezrymowy</i>, <i>wiersz wolny</i>, • rozpoznaje układy rymów, • zauważa w tekście szyk przestawny, • rozpoznaje porównanie homeryckie, • dostrzega związek treści dzieła z okolicznościami jego powstania i biografią autora, • zna cechy gatunkowe baśni, bajki, legendy, podania, przypowieści, opowiadania, powieści fantastycznej, dziennika i pamiętnika, • zna termin <i>satyra</i> oraz wymienia	• tworzy wypowiedź zgodną z tematem, poprawną pod względem kompozycyjnym i językowym, • próbuje dostosować modulację głosu do celu i treści wypowiedzi, • dobiera argumenty odpowiednie do tezy, • podejmuje próby wygłoszenia przemówienia, uczestniczy w dyskusji, • tworzy tekst zawierający opis postaci, przedmiotu, krajobrazu, sytuacji, • streszcza tekst publicystyczny, • podejmuje próbę samodzielnej charakterystyki oraz autocharakterystyki, • przygotowuje pytania i możliwe odpowiedzi do wywiadu z postacią fikcyjną, • wyraża swoje uczucia, posługując się odpowiednim słownictwem, • dostrzega zjawisko brutalności słownej i manipulacji językowej, • rozpoznaje intencje wypowiedzi (aprobatę, dezaprobatę), • wygłasza fragment prozy z pamięci, próbuje go interpretować głosowo, • uczestniczy we wspólnym omówieniu recytacji i komentuje wypowiedzi kolegów.	• tworzy plan dłuższej wypowiedzi, • redaguje tekst zgodny z tematem, z zachowaniem logicznej kompozycji, • stosuje akapity, • stara się zachować poprawność językową, ortograficzną i interpunkcyjną wypowiedzi, • dostosowuje wypowiedź do intencji nadawcy (reklama, informacja, komentarz), • uwzględnia w opisie dzieła sztuki podstawową wiedzę dotyczącą czasu powstania utworu, • w opisie dzieła plastycznego podejmuje próbę wyjaśnienia symbolicznego znaczenia barw, przedmiotów, usytuowania postaci, • opisuje przeżycia bohatera, charakteryzuje postać literacką lub rzeczywistą, • w rozprawce przedstawia logiczne argumenty, • pisze autocharakterystykę, list oficjalny, recenzję, • redaguje kartkę z dziennika i pamiętnika, dedykację i regulamin, • wypowiada się pisemnie na temat książki, filmu, przedstawienia teatralnego, • sporządza opis bibliograficzny książki, • relacjonuje wydarzenia, np. z zawodów sportowych, • streszcza tekst literacki, • redaguje dedykację i regulamin,

		cechy utworu satyrycznego, • identyfikuje cechy literatury faktu i powieści autobiograficznej, • zna różnicę między charakterystyką bezpośrednią i pośrednią, • zna elementy budowy noweli, • rozpoznaje cechy dramatu jako rodzaju literackiego, • nazywa motywy działania bohaterów, • korzysta ze słowników, • zna cechy charakterystyczne wywiadu, • zna cechy sentencji, maksymy, • rozumie sens powszechnie znanych prawd filozoficznych, • rozpoznaje w tekście informację, komentarz, opinię, • dostrzega związek między tytułem a treścią artykułu prasowego, • wskazuje językowe i pozajęzykowe środki perswazji, np. w reklamie telewizyjnej i ulotce, • wskazuje grę słowną, np. w reklamie, • zna cechy filmu dokumentalnego i fabularnego, • podejmuje próby wyjaśnienia elementów symbolicznych dzieła malarskiego, • korzysta z Internetu i encyklopedii multimedialnej, • dokonuje wyboru programu telewizyjnego, gry komputerowej, uwzględniając ich wartość poznawczą, kulturalną, etyczną, • dostrzega cechy karykatury i przejawienia w literaturze i rysunku	• tworzy CV, życiorys, list motywacyjny, podanie, inne formy użytkowe.
--	--	--	--

Poziom ponadpodstawowy	• jako aktywny uczestnik różnych sytuacji komunikacyjnych uważnie słucha wypowiedzi nauczyciela i innych uczniów, rozpoznaje intencje wypowiedzi, • rozpoznaje różnicę między fikcją a kłamstwem, odróżnia fakty od opinii, • odróżnia informację od komentarza i oceny, • wyciąga wnioski i formułuje uogólnienia na podstawie wysłuchanego tekstu, np. wywiadu, • dostrzega w wysłuchanym tekście etyczny wymiar językowych i pozajęzykowych środków perswazyjnych.	• odczytuje teksty na poziomie dosłownym, przenośnym i symbolicznym, • interpretuje głosowo czytany tekst, • precyzyjnie i trafnie określa temat utworu, • wyszukuje cytaty w dłuższej lekturze i posługuje się nimi, • przypisuje utwór do określonego rodzaju literackiego i potrafi uzasadnić swój wybór, • wykorzystuje źródła tekstowe w celu zdobycia informacji, • określa funkcję środków artystycznych i analizuje wyodrębnione obrazy poetyckie, • analizuje elementy konstrukcyjne świata przedstawionego w utworze, • posługuje się terminami <i>wiersz stroficzny</i> i <i>ciągły</i>, <i>wiersz bezrymowy</i>, <i>wiersz wolny</i>, • rozumie funkcję szyku przestawnego w tekście, • omawia funkcję porównania homeryckiego w tekście poetyckim, • omawia zależność między treścią dzieła a okolicznościami jego powstania i biografią autora, • posługuje się terminem <i>satyra</i>, dostrzega cechy satyry w różnych tekstach, • wskazuje cechy gatunkowe baśni, bajki, fantasy, legendy, podania i przypowieści, • odróżnia cechy dziennika od pamiętnika, • rozróżnia cechy literatury faktu, powieści autobiograficznej i historycznej, • rozróżnia w tekście charakterystykę	• posługuje się modulacją głosu w celu nadania wypowiedzi odpowiedniego tonu (np. uroczystego, parodystycznego, szyderczego), • porządkuje argumenty według ich ważności, • wygłasza przemówienie według stworzonego wcześniej planu, posługuje się figurami retorycznymi, • aktywnie uczestniczy w dyskusji, wyrażając swój stosunek do przedstawianych • treści i nawiązując do wypowiedzi przedmówców, • tworzy opis o różnej funkcji (opis użytkowy, artystyczny, reklamowy), • posługuje się informacją i odróżnia ją od komentarza, • streszcza tekst publicystyczny według wcześniej przygotowanego planu, • charakteryzuje postaci rzeczywiste i fikcyjne, • redaguje autocharakterystykę, • przeprowadza krótki wywiad z postacią fikcyjną (uczeń w roli), • mówi o swoich uczuciach w sytuacjach konfliktowych i symulowanych, • posługuje się cytatem w dyskusji, charakterystyce, opowiadaniu, • reaguje na brutalność słowną i manipulację, dba o kulturę słowa, • interpretuje głosowo tekst wygłaszany z pamięci, omawia recytację oraz wypowiedzi koleżanek i kolegów z uwzględnieniem zawartości merytorycznej, poprawności językowej i artykulacyjnej.	• tworzy logiczną, spójną i zgodną z tematem wypowiedź, poprawną pod względem językowym, ortograficznym i interpunkcyjnym, • stosując odpowiednie słownictwo, układa tekst reklamy, wypowiedź o charakterze informacji i komentarza, • w opisie dzieła sztuki posługuje się wiedzą dotyczącą czasu jego powstania, • opisując dzieło plastyczne, odkrywa symboliczny sens barw, przedmiotów, usytuowania postaci, • w opowiadaniu twórczym wprowadza elementy świata przedstawionego tworzące realia epoki, w której się toczy akcja, • w opowiadaniu świadomie stosuje opis przeżyć wewnętrznych bohatera oraz charakterystykę postaci w celu wyjaśnienia motywów jej postępowania, • redaguje rozprawkę, samodzielnie formułuje tezę lub hipotezę, przedstawia logiczną argumentację, ilustruje argumenty odpowiednimi przykładami i cytatami, • redaguje autocharakterystykę, list oficjalny, recenzję, dostosowuje styl do wypowiedzi, • w wypowiedzi typu kartka z dziennika lub pamiętnika stosuje opis przeżyć, • recenzuje książkę, film, przedstawienie teatralne, uwzględniając środki wyrazu typowe dla danego tekstu kultury, • redaguje sprawozdanie, np. z zawodów sportowych, z zastosowaniem typowych dla tego
--	---	--	--	--

		bezpośrednią i pośrednią, • uzasadnia obecność narratora wszechwiedzącego w utworze, • omawia budowę noweli z uwzględnieniem punktu kulminacyjnego i puenty, • omawia budowę dramatu, • uzasadnia działania bohatera literackiego, • wykorzystuje informacje ze słowników, • wskazuje cechy charakterystyczne wywiadu, • wskazuje cechy charakterystyczne sentencji i maksymy, • odkrywa sens powszechnie znanych prawd filozoficznych i stosuje je w swoich wypowiedziach, • sprawnie wyszukuje informacje podczas pobieżnego czytania, • odróżnia informację od komentarza i oceny, wyjaśnia rolę tytułu i śródtytułu w tekście prasowym, • wyszukuje językowe i pozajęzykowe środki perswazji, np. w reklamie, • analizuje i wyjaśnia funkcję gry językowej, np. w reklamie, • odróżnia film dokumentalny od fabularnego, • omawia funkcję ilustracji i interpretuje dzieło malarskie, • omawia cechy karykatury i przejawskrawienia w literaturze i rysunku.		rodzaju relacji środków językowych, • świadomie stosuje środki językowe zapewniające skrótowość streszczenia, • redaguje przemówienie na tematy związane z doświadczeniem życiowym i lekturą, świadomie stosując wybrane figury retoryczne i cytaty, • przekształca tekst epicki w dramat, • dokonuje starannej redakcji tekstów napisanych ręcznie i na komputerze • (umiejętnie formatuje tekst, dobiera rodzaj czcionki, stosuje właściwe odstępy i marginesy, justuje tekst), • rozpoznaje intencje wypowiedzi (aprobatę, dezaprobatę).
--	--	---	--	---

dopuszczający 2	dostateczny 3	dobry 4	bardzo dobry 5	celujący 6
SŁUCHANIE • uważnie słucha wypowiedzi nauczyciela i innych uczniów, • rozpoznaje komunikat będący informacją, komentarzem czy oceną, • wybiera potrzebne informacje z tekstu, • identyfikuje językowe i pozajęzykowe środki wyrazu, • słucha wzorcowych recytacji utworów poetyckich i prozatorskich, • rozpoznaje wypowiedź argumentacyjną (wskazuje tezę, argumenty i wnioski).	SŁUCHANIE • jako uczestnik sytuacji komunikacyjnej uważnie słucha wypowiedzi nauczyciela i innych uczniów oraz podejmuje próby aktywnego w niej uczestnictwa, • dostrzega różnice między informacją, komentarzem i oceną, • posługuje się informacjami z wysłuchanego tekstu, m.in. z wywiadu, • dostrzega funkcję językowych i pozajęzykowych środków wyrazu w danej sytuacji komunikacyjnej, • słucha wzorcowych recytacji utworów poetyckich i prozatorskich, dostrzegając środki wyrazu artystycznego i sposoby prezentacji tekstu.	SŁUCHANIE • jako aktywny uczestnik sytuacji komunikacyjnej uważnie słucha wypowiedzi nauczyciela i innych uczniów, • porównuje komunikaty ze względu na cel wypowiedzi, odróżnia informację od komentarza i oceny, rozpoznaje intencje wypowiedzi (aprobatę, dezaprobatę, negację, prowokację), • analizuje treść wysłuchanego wywiadu, • dostrzega w wysłuchanym tekście językowe i pozajęzykowe środki perswazji, • dostrzega ewentualne przejawy agresji i manipulacji.	SŁUCHANIE • uczestnicząc w sytuacji komunikacyjnej, uważnie słucha wypowiedzi jej uczestników, rozpoznaje intencję nadawcy i funkcję komunikatu, • klasyfikuje komunikaty (informacja, komentarz, ocena) ze względu na cel wypowiedzi i odpowiednio wykorzystuje ich treści, • wyciąga wnioski i uogólnia na podstawie informacji pozyskanych z wysłuchanego wywiadu, • dostrzega w wysłuchanym tekście językowe i pozajęzykowe środki perswazji, ironię oraz ocenia ich wymiar etyczny.	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą, uczestniczy i osiąga sukcesy w konkursach języka polskiego na szczeblu rejonowym, wojewódzkim, a ponadto przejawia umiejętności w zakresie przykładowo podanych zagadnień: SŁUCHANIE • samodzielnie analizuje i interpretuje słuchany tekst pod względem celu wypowiedzi, środków perswazji oraz zabiegów artystycznych, • sporządza notatki, uczestnicząc w sytuacji komunikacyjnej jako odbiorca wypowiedzi, • wykorzystuje je w nowych sytuacjach komunikacyjnych.
CZYTANIE TEKSTÓW PISANYCH I ODBIÓR INNYCH TEKSTÓW KULTURY • odczytuje teksty na poziomie dosłownym, rozpoznaje sens przenośny utworu, • płynnie czyta różne teksty, uwzględniając zasady interpunkcji, prawidłowego akcentowania i intonacji, • potrafi z pomocą nauczyciela przytoczyć najważniejsze treści utworów wymienionych w podstawie programowej, • zadaje pytania dotyczące przeczytanego utworu, • wybiera z tekstu najważniejsze informacje, • odróżnia informacje o faktach od	CZYTANIE TEKSTÓW PISANYCH I ODBIÓR INNYCH TEKSTÓW KULTURY • odczytuje teksty na poziomie dosłownym, podejmuje próby odczytywania ich sensu przenośnego i symbolicznego, • próbuje interpretować głosowo czytany tekst, • określa temat przeczytanego utworu, • potrafi z pomocą nauczyciela przytoczyć treść utworów wymienionych w podstawie programowej, • wyszukuje w dłuższej lekturze cytaty na zadany temat, • identyfikuje utwory o cechach satyry,	CZYTANIE TEKSTÓW PISANYCH I ODBIÓR INNYCH TEKSTÓW KULTURY • odczytuje teksty na poziomie dosłownym, przenośnym i symbolicznym, • interpretuje głosowo czytany tekst, • potrafi przytoczyć treść utworów wymienionych w podstawie programowej, • samodzielnie określa temat utworu, • wyszukuje cytaty w dłuższej lekturze i posługuje się nimi, • dostrzega cechy satyry w różnych tekstach, • wykorzystuje różne źródła	CZYTANIE TEKSTÓW PISANYCH I ODBIÓR INNYCH TEKSTÓW KULTURY • analizuje sens dosłowny, przenośny i symboliczny utworu, • interpretuje głosowo treści dosłowne i przenośne tekstu, stosując odpowiednią intonację zdaniową i poprawną artykulację, • zna dokładnie treść utworów wskazanych w podstawie programowej, • posługuje się terminami <i>satyra</i>, <i>legenda</i>, <i>podanie</i>, <i>przypowieść</i>, <i>dziennik</i>, <i>pamiętnik</i>, <i>opowiadanie</i>, <i>nowela</i>, <i>bajka</i>, <i>baśń</i>, <i>powieść</i> <i>fantasy</i> i określa ich cechy gatunkowe w utworze, • poszukuje i porządkuje informacje	CZYTANIE TEKSTÓW PISANYCH I ODBIÓR INNYCH TEKSTÓW KULTURY • zna dokładnie treść utworów wskazanych w podstawie programowej, potrafi zestawiać i analizować dzieła, • czyta teksty spoza podstawy programowej, • czyta, samodzielnie analizuje i interpretuje różne teksty literackie oraz inne teksty kultury, uwzględniając ich znaczenie metaforyczne i symboliczne, konteksty interpretacyjne oraz intencję nadawcy wypowiedzi, • posługuje się różnymi źródłami informacji, a zwłaszcza treściami przekazu medialnego.

opinii, • rozpoznaje różnice między fikcją a kłamstwem, • wymienia podstawowe środki wyrazu artystycznego w tekście literackim, • zna elementy konstrukcji świata przedstawionego w utworze, • rozróżnia narrację pierwszo – i trzecioosobową, • charakteryzuje postać mówiącą w utworze, • zna terminy <i>wiersz stroficzny</i> i <i>ciągły</i>, <i>wiersz bezrymowy</i>, <i>wiersz wolny</i>, • zna pojęcia <i>legenda</i>, <i>podanie</i>, <i>przypowieść</i>, <i>dziennik</i>, <i>pamiętnik</i>, <i>nowela</i>, <i>powieść</i>, <i>opowiadanie</i>, <i>baśń</i>, <i>bajka</i> i <i>fraszka</i>, • rozróżnia charakterystykę pośrednią i bezpośrednią, • wymienia cechy dramatu jako rodzaju literackiego, • wskazuje elementy dramatu, takie jak akt, scena, tekst główny, tekst poboczny, monolog, dialog, • odwołując się do własnego doświadczenia, podaje możliwe motywy postępowania bohatera, • z pomocą nauczyciela korzysta ze słowników, np. języka polskiego, wyrazów obcych, synonimów, • dostrzega związek między tytułem a treścią utworu, np. artykułu prasowego, • zna językowe i pozajęzykowe środki perswazji w reklamie telewizyjnej i ulotce, • dostrzega różnice między filmem dokumentalnym a fabularnym,	• wskazuje i nazywa podstawowe środki wyrazu artystycznego w tekście literackim, takie jak: neologizm, archaizm, zdrobnienie, zgrubienie, metafora, porównanie, pytanie retoryczne, wyrazy dźwiękonaśladowcze, • rozpoznaje elementy konstrukcyjne świata przedstawionego w utworze, • wyróżnia wśród tekstów poetyckich wiersz stroficzny i ciągły, wiersz bezrymowy i wolny, • rozpoznaje układy rymów, • wymienia cechy noweli, powieści, opowiadania, fantasy, baśni, bajki, fraszki, legendy, podania, przypowieści, dziennika i pamiętnika, • zauważa w tekście szyk przestawny, • wskazuje porównania homeryckie, • dostrzega związek treści dzieła z okolicznościami jego powstania i biografią autora, • identyfikuje cechy literatury faktu i powieści autobiograficznej, • rozróżnia bezpośrednią i pośrednią charakterystykę postaci w tekście, • zna budowę noweli, • rozpoznaje cechy dramatu jako rodzaju literackiego, • przypisuje utwór do właściwego rodzaju literackiego, • rozpoznaje czytany utwór jako komedię, dramat (gatunek),	tekstowe w celu zdobycia informacji, m.in. na temat miejscowych zabytków architektonicznych, obyczajów i typowych elementów krajobrazu, • nazywa wszystkie poznane środki artystyczne i analizuje wyodrębnione obrazy poetyckie, • wyróżnia elementy konstrukcyjne świata przedstawionego w utworze, • posługuje się terminami <i>wiersz stroficzny</i> i <i>ciągły</i>, <i>wiersz bezrymowy</i> i <i>wiersz wolny</i>, • wskazuje cechy gatunkowe legendy, podania, przypowieści, dziennika i pamiętnika, powieści, opowiadania, fantasy, noweli, baśni, bajki, fraszki, • rozumie funkcję szyku przestawnego w tekście, • wyjaśnia budowę porównania homeryckiego w tekście poetyckim, • wskazuje na związek treści dzieła i okoliczności jego powstania z biografią autora, • rozróżnia cechy literatury faktu, powieści autobiograficznej i historycznej, • rozróżnia w tekście charakterystykę bezpośrednią i pośrednią, • uzasadnia obecność narratora wszechwiedzącego w utworze, • omawia budowę noweli (ze szczególnym uwzględnieniem punktu kulminacyjnego i puenty) oraz dramatu, • uzasadnia działania bohatera	na podstawie różnych źródeł tekstowych, • określa funkcje środków artystycznych i interpretuje wyodrębnione obrazy poetyckie, • analizuje elementy konstrukcyjne świata przedstawionego w utworze, • wykorzystując wiedzę o takich elementach dramatu, jak akt, scena, tekst główny, tekst poboczny, monolog, dialog, potrafi samodzielnie dokonać analizy dzieła, • definiuje terminy <i>wiersz stroficzny</i>, <i>ciągły</i>, <i>bezrymowy</i>, <i>wolny</i>, • dokonuje analizy składniowej tekstu poetyckiego, w której dostrzega m.in. funkcje szyku przestawnego, • wyjaśnia funkcję porównania homeryckiego w tekście poetyckim, wskazuje średniówkę, • analizując sens utworu, wykorzystuje zależność treści dzieła od okoliczności jego powstania i biografii autora, • analizuje utwory należące do literatury faktu, rozpoznaje cechy powieści autobiograficznej i historycznej, • opisując bohatera literackiego, wykorzystuje informacje zawarte we fragmentach stanowiących charakterystykę bezpośrednią oraz spostrzeżenia i uogólnienia wynikające z analizy fragmentów stanowiących charakterystykę pośrednią, • motywuje postępowanie bohatera	
---	---	---	--	--

• świadomie wybiera programy telewizyjne, gry komputerowe.	• rozpoznaje elementy dramatu: akt, scena, tekst główny, tekst poboczny, monolog i dialog, • nazywa motywy postępowania bohatera, • korzysta ze słownika języka polskiego, wyrazów obcych, synonimów, poprawnej polszczyzny i słownika frazeologicznego, • zna cechy charakterystyczne dla wywiadu, • zna sens powszechnie znanych prawd filozoficznych, • rozpoznaje w tekście informację, komentarz i opinię, • rozpoznaje językowe i pozajęzykowe środki perswazji w reklamie telewizyjnej i ulotce, • wskazuje grę słowną w reklamie i próbuje wyjaśnić jej mechanizm, • zna cechy filmu dokumentalnego i fabularnego, • próbuje wyjaśnić elementy symboliczne dzieła malarskiego, • korzysta z Internetu i encyklopedii multimedialnej, • dokonuje wyboru programu telewizyjnego, gry komputerowej, uwzględniając ich wartości poznawcze, kulturalne, etyczne, • dostrzega cechy karykatury i przejawskrawienia w literaturze i rysunku, • czerpie informacje z przypisu.	literackiego, • omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu, tytułu, podtytułu, motto, apostrofy, puenty, • wskazuje w utworze elementy charakterystyczne dla rodzaju literackiego (liryki, epiki i dramatu), • wskazuje w dramacie funkcje takich elementów, jak akt, scena, tekst główny, tekst poboczny, monolog, dialog, • wykorzystuje informacje zawarte w słownikach języka polskiego, poprawnej polszczyzny, słowniku frazeologicznym, antonimów i synonimów, szkolnego słownika terminów literackich, • wskazuje cechy charakterystyczne wywiadu, • odkrywa sens powszechnie znanych prawd filozoficznych i wykorzystuje je w swoich wypowiedziach, • sprawnie wyszukuje informacje podczas pobieżnego czytania, • oddziela informację od komentarza i oceny, wyjaśnia rolę tytułu i śródtytułu w artykule prasowym, • wyszukuje językowe i pozajęzykowe środki perswazji oraz rozumie funkcję gry językowej w reklamie, • odróżnia film dokumentalny od fabularnego, • omawia funkcję ilustracji, podejmuje próbę interpretacji dzieła malarskiego,	literackiego oraz postaci rzeczywistej, • analizuje budowę noweli, dramatu, • korzystając ze słowników, wzbogaca swoje słownictwo oraz dba o poprawność językową swoich wypowiedzi, • wyjaśnia uniwersalną wartość prawd filozoficznych, ilustrując je odpowiednimi przykładami, • analizuje funkcję językową i pozajęzykową środków perswazji oraz gry językowej, np. w reklamie, • interpretuje symboliczne znaczenia ilustracji i dzieła malarskiego, • analizuje cechy karykatury i przejawskrawienia w literaturze i rysunku.	
--	---	--	--	--

		• omawia cechy karykatury i przejawskawienia w literaturze i rysunku, • znajduje w tekstach współczesnej kultury popularnej, np. w filmach, komiksach, piosenkach, nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych.		
MÓWIENIE • tworzy wypowiedź zgodną z tematem, • dostrzega zależność między modulacją głosu a sensem wypowiedzi, • z pomocą nauczyciela formułuje argumenty odpowiednie do tezy, • wypowiada swoje zdanie w dyskusji, • opisuje postaci, przedmioty, krajobraz, podejmuje próbę opisu sytuacji, • streszcza tekst publicystyczny, • gromadzi słownictwo oceniające postać, • zadaje własne pytania w wywiadzie, • mówi o swoich uczuciach, • wygłasza z pamięci fragment tekstu poetyckiego lub prozatorskiego.	MÓWIENIE • tworzy wypowiedź zgodną z tematem, starając się zachować poprawność kompozycyjną i językową, • podejmuje próby dostosowania modulacji głosu do treści i celu wypowiedzi, • dobiera argumenty odpowiednie do tezy, • podejmuje próby wygłoszenia przemówienia, • uczestniczy w dyskusji, zajmując własne stanowisko i reagując na argumenty dyskutantów, potrafi zacytować odpowiednie fragmenty na poparcie swojego zdania, • tworzy tekst zawierający opis postaci, przedmiotu, krajobrazu i sytuacji, • podejmuje próbę charakterystyki postaci i autocharakterystyki, • przygotowuje się do wywiadu (zadaje pytania i formułuje możliwe odpowiedzi), • wyraża swoje uczucia, posługując się odpowiednim słownictwem, • dostrzega zjawisko brutalności słownej i manipulacji językowej, • w wygłaszanym z pamięci tekście	MÓWIENIE • podejmuje próby oddania sensu wypowiedzi przez odpowiednią modulację głosu, • porządkuje argumenty według ich ważności, • wygłasza przemówienie według stworzonego wcześniej planu, • aktywnie uczestniczy w dyskusji, • tworzy opis spełniający funkcje użytkową, artystyczną i reklamową, • odróżnia informację od komentarza, • streszcza tekst publicystyczny według przygotowanego wcześniej planu, • charakteryzuje postać rzeczywistą i fikcyjną, • układa autocharakterystykę, • przeprowadza krótki wywiad z postacią fikcyjną, • mówi o swoich uczuciach w sytuacji konfliktowej i symulowanej, • reaguje na brutalność słowną i manipulację językową, • w wypowiedziach stosuje zasady etykiety językowej, zna konwencje językowe zależne od środowiska.	MÓWIENIE • posługuje się modulacją głosu w celu nadania wypowiedzi odpowiedniego tonu np. uroczystego, parodystycznego, szyderczego), • tworzy logiczną argumentację do tezy, • wygłaszając przemówienie, stosuje odpowiednie figury retoryczne, • jako aktywny uczestnik dyskusji precyzyjnie wyraża swój stosunek do przedstawianych treści, nawiązuje do wypowiedzi przedmówców, przedstawia wnioski, • posługuje się obiektywną informacją, komentuje i ocenia, • charakteryzując postać rzeczywistą lub fikcyjną (układając autocharakterystykę), stosuje bogate słownictwo oceniające, stara się przedstawić bohatera w jak najpełniejszy sposób, np. przez wyjaśnienie motywów jego postępowania, opis przeżyć itp., • w przeprowadzanym wywiadzie zadaje pytania ewokujące obszerne, bogate w informacje odpowiedzi,	MÓWIENIE • świadomie uczestniczy w różnych sytuacjach komunikacyjnych jako dyskutant, prowadzący dyskusję, przeprowadzający wywiad, wygłaszający przemówienie lub referat; przedstawia rzeczowe argumenty i wnioski, • wykazuje się oryginalnością interpretacji głosowej tekstu prozatorskiego lub poetyckiego wygłaszanego z pamięci, • krytycznie i rzeczowo ocenia wypowiedzi własne i innych, przejawia szczególną dbałość o kulturę słowa.

	podkreśla głosowo najważniejsze treści utworu, • uczestniczy we wspólnym omówieniu recytacji lub wypowiedzi koleżanek i kolegów.		• opisuje i wyjaśnia swoje uczucia w różnych sytuacjach, zwłaszcza konfliktowych, • interpretuje głosowo tekst wygłaszany z pamięci, omawia recytację oraz wypowiedzi koleżanek i kolegów z uwzględnieniem zawartości merytorycznej, poprawności językowej i artykulacyjnej, • sprawnie posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą polszczyzny.	
PISANIE • tworzy plan wypowiedzi, • redaguje tekst zgodny z tematem, • podejmuje próby redakcji tekstu napisanego ręcznie i na komputerze, • zna podstawowe zasady poprawności językowej, ortograficznej i interpunkcyjnej, • w opisie dzieła sztuki uwzględnia treści symboliczne, • pisze opowiadanie twórcze, • podejmuje próbę charakteryzowania postaci literackiej, mówi o przeżyciach bohatera, • z pomocą nauczyciela redaguje wypowiedź, w której formułuje logiczne argumenty, • opisuje wygląd, zainteresowania, postępowanie, omawia przeżycia, • redaguje kartkę z dziennika, pamiętnika, • podejmuje próbę napisania CV, życiorysu, listu motywacyjnego, podania i innych form użytkowych,	PISANIE • samodzielnie tworzy plan dłuższej wypowiedzi, • redaguje tekst zgodny z tematem, ze szczególnym uwzględnieniem zasad logicznej kompozycji, • stosuje akapity, • stara się stosować zasady poprawności językowej, ortograficznej i interpunkcyjnej, • tworzy tekst reklamowy, informacyjny lub o charakterze instrukcji, • uwzględnia w opisie dzieła sztuki podstawową wiedzę dotyczącą czasu jego powstania, • podejmuje próbę wyjaśnienia w opisie dzieła plastycznego symbolicznego znaczenia barw, przedmiotów, usytuowania postaci, • charakteryzuje postać literacką lub rzeczywistą, opisując jej przeżycia wewnętrzne, • przedstawia logiczne argumenty w rozprawce, • próbuje napisać	PISANIE • tworzy logiczną i spójną wypowiedź zgodną z tematem, poprawną pod względem językowym, ortograficznym i interpunkcyjnym, • układa tekst reklamy, wypowiedź o charakterze informacji, komentarza, • w opisie dzieła sztuki posługuje się informacją o czasie jego powstania, • opisuje dzieło plastyczne ze szczególnym uwzględnieniem symbolicznego sensu barw, przedmiotów, usytuowania postaci, • redagując opowiadanie twórcze, stara się odwołać do realiów epoki, w której się rozgrywa akcja utworu, • charakteryzuje postać literacką, stosuje opis przeżyć wewnętrznych i wyjaśnia motywy postępowania bohatera, • stosując odpowiednie słownictwo i wymogi gatunkowe, redaguje rozprawkę, autocharakterystykę,	PISANIE • tworzy logiczną i spójną wypowiedź zgodną z tematem, ze szczególną dbałością o poprawność językową, ortograficzną i interpunkcyjną, • opisując dzieło sztuki, analizuje i interpretuje jego treści symboliczne oraz uwzględnia czas powstania, • wprowadza do wypowiedzi partykuły, rozumiejąc ich rolę w modyfikowaniu znaczenia składników wypowiedzi, wykorzystuje wykrzyknik w celu wyrażenia emocji, stosuje wołacz, • w redagowanym opowiadaniu twórczym dba o realia epoki, w której się toczy akcja, dzięki świadomemu wprowadzeniu odpowiednich elementów świata przedstawionego, • wykorzystuje opis przeżyć wewnętrznych w charakterystyce postaci literackiej w celu wyjaśnienia jej postaw, podejmowanych decyzji, zachowań,	PISANIE • sprawnie redaguje teksty z zachowaniem cech gatunkowych różnych typów wypowiedzi, dbając o poprawność zapisu, bezbłędność językową i stylistyczną, • podejmuje próby własnej twórczości literackiej.

• pisze SMS-a, e-maila, przestrzegając zasad etyki mowy, • wypowiada się na temat książki, filmu, przedstawienia, • streszcza tekst literacki.	autocharakterystykę, list oficjalny na podstawie lektury lub sytuacji życiowej, dostosowuje stylistykę i formę wypowiedzi do odbiorcy, • przestrzega zasad etyki w zależności od sytuacji i relacji łączącej go z odbiorcą, • pisze, SMS-a, e-maila, • pisze wypowiedź na temat książki, filmu, przedstawienia, • sporządza opis bibliograficzny książki, • relacjonuje wydarzenia, np. z zawodów sportowych, • redaguje dedykację, regulamin i inne formy użytkowe, • pisze CV, życiorys, list motywacyjny, podanie, • dokonuje redakcji tekstu pisanego ręcznie i na komputerze.	list oficjalny, kartkę z pamiętnika (dziennika), sprawozdanie, np. z zawodów sportowych, streszczenie, CV, e-mail, życiorys, list motywacyjny, podanie, • omawia pisemnie książkę, film, przedstawienie; w analizie uwzględnia specyfikę tekstu kultury oraz własną ocenę, • wykorzystuje wiedzę o składni interpunkcyjnych, stosuje średnik, • dokonuje starannej redakcji tekstów napisanych ręcznie i na komputerze, poprawia błędy językowe, ortograficzne i interpunkcyjne, korzystając z odpowiednich źródeł.	• recenzuje książkę, film, przedstawienie teatralne, posługując się słownictwem charakterystycznym dla danej dziedziny kultury, • redaguje tekst o charakterze przemówienia na tematy związane z lekturą i dotyczące sytuacji życiowych, świadomie stosując wybrane figury retoryczne, • dokonuje starannej redakcji tekstu napisanego ręcznie i na komputerze, umiejętnie formatuje tekst, dobiera rodzaj czcionki, stosuje właściwe odstępy, wyznacza marginesy, justuje tekst, dokonuje jego korekty.	
NAUKA O JĘZYKU • stosuje wiedzę językową w zakresie: - fonetyki (zna podstawowe zasady poprawnej wymowy, mechanizmy powstawania upodobnień pod względem dźwięczności i uproszczeń wyrazowych), - słowotwórstwa i słownictwa (zna rodzaje formantów; rozpoznaje podstawę słowotwórczą w wyrazach złożonych; dobiera pary antonimów; wzbogaca wypowiedź, stosując związki frazeologiczne; rozpoznaje wyrazy wieloznaczne; zna różnicę między wyrazem abstrakcyjnym a konkretnym), - fleksji (zna pojęcia <i>temat</i> i <i>końcówka</i>; wskazuje części mowy,	NAUKA O JĘZYKU • stosuje wiedzę językową w zakresie: - fonetyki (jako użytkownik języka odwołuje się do elementarnej wiedzy z zakresu fonetyki oraz zasad poprawnej wymowy), - słowotwórstwa i słownictwa (zna funkcję formantów słowotwórczych i rozpoznaje w tekście funkcję wyrazów zdrobniających oraz nacechowanych emocjonalnie; używa w tekście własnym antonimów i poznanych związków frazeologicznych; odróżnia wyrazy abstrakcyjne od konkretnych), - fleksji (wskazuje części mowy i stosuje ich poprawne formy,	NAUKA O JĘZYKU • umiejętnie stosuje wiedzę językową w zakresie: - fonetyki (jako użytkownik języka wykorzystuje wiedzę z zakresu fonetyki; stara się stosować zasady poprawnej wymowy), - słowotwórstwa i słownictwa (określa funkcje formantów słowotwórczych; stara się poprawnie zapisywać przedrostki <i>wesz-</i>, <i>wz-</i>, <i>wes-</i>, <i>ws-</i>, <i>z-</i>, <i>s-</i>, <i>ś-</i> i przyrostki <i>-ctwo</i>, <i>-dztwo</i>, <i>-stwo</i>, <i>-dzki</i>, <i>-cki</i>; omawia budowę wyrazów złożonych; posługuje się w tekście własnym zdrobieniami, zgrubieniami, wyrazami nacechowanymi emocjonalnie, antonimami, związkami frazeologicznymi;	NAUKA O JĘZYKU • sprawnie stosuje wiedzę językową w zakresie: - fonetyki (świadomie wykorzystuje wiedzę z fonetyki; dba o poprawną wymowę; unika błędnych uproszczeń wyrazowych oraz hiperpoprawności), - słowotwórstwa i słownictwa (klasyfikuje formanty słowotwórcze według funkcji; celowo wzbogaca swoje wypowiedzi o wyrazy zdrobniające, zgrubiające i wyrazy nacechowane emocjonalnie oraz antonimy; poprawnie zapisuje przedrostki i przyrostki oraz używa łącznika w wyrazach złożonych), - fleksji (analizuje budowę fleksyjną i słowotwórczą wyrazu; tworzy poprawne wypowiedzi,	NAUKA O JĘZYKU • świadomie stosuje wiedzę w zakresie treści przewidzianych programem i wykraczających poza program nauczania fonetyki, słowotwórstwa, fleksji, składni oraz wiedzy o języku jako tworze społecznym • samodzielnie poszerza wiedzę językową, korzystając z różnych źródeł informacji.

bezokoliczniki oraz formy zakończone na <i>-no</i>, <i>-to</i>; wie, jak się tworzy imiesłów), - składni, rozpoznaje w wypowiedziach orzeczenie, podmiot, dopełnienie, okoliczniki przydawkę (rozpoznaje wypowiedzenie zawierające podmiot i zdanie bezpodmiotowe; wskazuje zdanie pojedyncze i złożone, równoważniki zdań, zdania złożone podrzędnie i współrzędnie, mowę zależną i niezależną), • rozpoznaje w tekście wyrazy zapożyczone, neologizmy i wulgaryzmy.	oddziela temat od końcówki w wyrazach odmienne; - wskazuje w tekście nieosobowe formy czasownika; rozpoznaje i tworzy imiesłowy), składni (rozpoznaje w wypowiedziach różne rodzaje podmiotów, orzeczeń, dopełnień, okoliczników oraz przydawkę; rozpoznaje w zdaniach podmiot w dopełniaczu; przekształca wypowiedzenie zawierające podmiot w wypowiedzenie bezpodmiotowe i odwrotnie; przekształca konstrukcję strony czynnej w konstrukcję strony biernej i odwrotnie; rozpoznaje zdanie złożone podrzędnie podmiotowe i orzecznikowe; klasyfikuje zdania pojedyncze i złożone oraz równoważniki zdań; zna funkcję składniową różnych części mowy), • rozpoznaje w tekście wulgaryzmy, terminy o ograniczonym zasięgu, • dostrzega przydatność wyrazów zapożyczonych, neologizmów, archaizmów, eufemizmów.	wzbogaca wypowiedzi o wyrazy abstrakcyjne i konkretne), - fleksji (omawia funkcję części mowy w tekście i rozróżnia czasowniki dokonane i niedokonane, rozpoznaje tryby i strony, wskazuje oboczności i tematy oboczne; zauważa różnice między fleksyjnymi i słowotwórczymi częściami budowy wyrazów; rozpoznaje funkcję składniową różnych części mowy), - składni (rozpoznaje w wypowiedzeniach i rozumie funkcje różnych rodzajów podmiotów, orzeczeń, dopełnień, okoliczników i przydawki; tworzy zdania z podmiotem w dopełniaczu; przekształca wypowiedzenie zawierające podmiot w wypowiedzenie bezpodmiotowe i odwrotnie; tworzy zdania złożone podrzędnie podmiotowe i bezpodmiotowe; przekształca wypowiedzenia – zdanie pojedyncze na równoważnik, pojedyncze na złożone, mowę zależną na niezależną), • rozumie w tekście obecność wyrazów gwarowych, terminów naukowych, archaizmów, neologizmów, eufemizmów i wulgaryzmów, • wyjaśnia znaczenie często używanych zapożyczeń; omawia okoliczności zapożyczania wyrazów z innych języków oraz tworzenia neologizmów.	odwołując się do wiedzy z zakresu funkcji składniowych różnych części mowy), wyjaśnia funkcję czasownika, w tym imiesłowa w tekście, - składni (wykorzystuje wiedzę o różnych rodzajach podmiotów, orzeczeń, dopełnień, okoliczników i przydawki w tworzeniu własnych wypowiedzi; tworzy teksty różnorodne pod względem składniowym; dzięki przekształceniom składniowym wypowiedzeń unika powtórzeń i błędów stylistycznych), • jako świadomy użytkownik języka wzbogaca słownictwo o niezbędne zapożyczenia i neologizmy; wyjaśnia okoliczności zapożyczania wyrazów i mechanizmy tworzenia neologizmów; ocenia przydatność w języku wyrazów gwarowych, terminów naukowych, archaizmów, eufemizmów i neologizmów.	
---	---	--	---	--